

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Т.в.о. директора Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового
коледжу
Валерій СОЛОДОВНИК
02.09.2024

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ТАКСИДЕРМІЯ

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма Мисливське господарство
Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність 205 Лісове господарство

2024 рік

Укладач: КАЛЬЧЕНКО Олександр Юрійович, викладач спецдисциплін Чугуєво-Бабчанського фахового лісового коледжу

Рецензент: БЄЛОВА Людмимла Юріївна, викладач спецдисциплін Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Мисливське господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Розглянуто і схвалено цикловою комісією
спеціальності 205 Лісове господарство
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.
Протокол від 27.06. 2024 №7
Голова циклової комісії Надія ЛІТВІНОВА.

Погоджено методичною радою
Чугуєво – Бабчанського
лісового фахового коледжу
Протокол від 28. 06 .2024 №6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Таксидермія – це наука, фахівці якої займаються виготовленням опудал птахів та ссавців, вичинкою шкір, обладнанням ландшафтних експозицій. Це досить стародавня галузь, але займаються нею дуже мала кількість людей. Фахівці цієї науки повинні бути досить різнобічними: мисливцями, натуралістами, художниками, анатомами, декораторами, скульпторами. В країнах Західної Європи це мистецтво дуже широко розвинуте. Працюють студії таксидермії, які

виготовляють опудала ссавців та птахів, а також виготовлення трофейних експонатів: рогів, іклів, черепів, шкір великих тварин.

На Україні немає ні однієї школи або студії таксидермістів. Виготовленням опудал займаються тільки фахівці – самоучки, які користуються літературою 50-х років минулого сторіччя.

Мета курсу – ознайомити студентів із теоретичними основами виготовлення експонатів для музейних колекцій (опудала ссавців і птахів, вологі препарати риб і плазунів, збір колекцій і фіксацію ракоподібних); виготовлення трофеїв (рога, ікла, черепа, шкіри великих тварин); догляд за мисливськими трофеями і експонатами; обладнання мисливських будиночків.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- основи морфології та анатомії тварин, необхідні для таксидермічної роботи;
- класифікацію та види таксидермічних робіт (виготовлення опудал, муляжів, скелетів тощо);
- матеріали, інструменти й обладнання, що використовуються в таксидермії;
- основи консервування та обробки біологічного матеріалу;
- правила гігієни та безпеки праці під час виконання таксидермічних робіт;
- етичні норми та законодавчі акти щодо використання тварин у таксидермії.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **вміти**:

- підбирати й підготовлювати матеріал для таксидермії;
- виконувати основні операції з виготовлення опудал, муляжів, скелетів;
- користуватися таксидермічними інструментами та обладнанням;
- правильно обробляти шкіру, консервувати та монтувати її на форму;
- оформлювати готові таксидермічні об'єкти для демонстрації або зберігання;
- дотримуватися вимог гігієни та техніки безпеки під час роботи.

А також набути:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12. Здатність демонструвати базові знання з дисциплін фундаментальної та природничо-наукової підготовки, в обсязі, необхідному для освоєння професійних дисциплін й уміння їх використовувати в обраній професії.

Спеціальні компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати знання і уміння з лісівничих дисциплін та досліджень й практичний досвід ведення лісового та мисливського господарства у виробничій діяльності.

СК2. Здатність організовувати виконання виробничих завдань з ведення лісового та мисливського господарства

СК11. Здатність формувати почуття відповідальності за виконану роботу.

СК12. Здатність формувати екологічне мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля.

Результати навчання (РН):

РН1. Застосовувати базові гуманітарні, природничо-наукові та професійні знання для вирішення виробничих завдань лісогосподарської галузі. \

РН2. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.

РН3. Знаходити оптимальні рішення у професійній діяльності, аналізувати та впроваджувати результати лісівничих досліджень.

РН9. Вирішувати виробничі проблеми, що виникають у процесі професійної діяльності з технологічних, технічних, правових, екологічних, економічних аспектів залежно від зональних умов.

РН13. Організовувати та здійснювати виробничі процеси згідно з вимогами ергономіки та безпечних умов праці.

РН14. Спілкуватись державною та іноземною мовами, у тому числі з професійних питань.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назва теми	Всього	Кількість годин		
			В тому числі		
			Лекції	Практ.	Самост.
1	Введення в таксидермію	2	2		
2	Історія мисливства і трофеїв	6	2		4
3	Мисливські трофеї	2	2		
4	Знімання шкіри з ссавців	4	2		2
5	Знімання шкіри з птахів	8	2		6
6	Консервація шкір	6	2		4
7	Виготовлення експонатів з молюсків	2	2		
8	Виготовлення спиртових і формалінових препаратів	6	2		4
9	Виготовлення птахів	6	2		4
10	Виготовлення ссавців	6	2		4
11	Виготовлення голів ссавців	2	2		
12	Обробка рогів, кісток, пір'я, шерсті.	2	2		
13	Обладнання мисл.будиночків	2	2		
14	Виготовлення експонатів плазунів	2	2		
15	Міжнародна трофейна справа	2	2		
16	Догляд за мисливськими трофеями і експонатами	1	1		

	Контрольна робота	1	1		
	Всього з дисципліни	60	32	-	28

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Введення в таксидермію

Історія розвитку таксидермії. Види мисливських трофеїв і виробів. Обладнання та інструменти для роботи.

Тема 2. Історія мисливства і мисливських трофеїв

Амулети. Мисливські мотиви в народному орнаменті.

Тема 3. Мисливські трофеї

Види мисливських трофеїв. Оцінка трофеїв.

Самостійне вивчення:

Правила збору колекційного таксидермічного матеріалу.

Тема 4. Знімання шкіри з ссавців

Збір трофеїв. Підготовка трофеїв до препарування. Технологія знімання шкіри. Первинна обробка шкіри і черепа. Засолення шкіри.

Самостійне вивчення:

Виготовлення штучних підставок, каміння, збирання гербарію для діорам.

Тема 5. Знімання шкіри з птахів

Збір трофеїв. Підготовка трофеїв до препарування. Особливості знімання шкіри з птахів. Первинна обробка шкіри і особливості її зберігання.

Самостійне вивчення:

Препарування різних тварин, інструмент для препарування. Виготовлення наукових етикеток, визначення статі, знімання розмірів для наукових колекцій.

Тема 6. Консервація шкір. Види консервації

Прісно-суха консервація. Сухо-солонна консервація. Кислотна консервація. Спиртова консервація.

Самостійне вивчення:

Виготовлення зліпків окремих частин тушок тварин (голова, ніс, нога, вухо, око).

Тема 7. Виготовлення експонатів з членистоногих та молюсків

Обладнання для збирання і виготовлення експонатів з членистоногих та молюсків. Особливості виготовлення експонатів.

Тема 8. Виготовлення спиртових і формалінових препаратів

Особливості роботи с хімікатами. Попередження знебарвлення. Зберігання експонатів.

Самостійне вивчення:

Препарування змій, риб, амфібій.

Тема 9. Виготовлення експонатів птахів

Вимивання та висушування шкір, протравка. Підготовка набивного матеріалу. Виготовлення шляхом намотування. Виготовлення каркасним методом. Установка і сушіння експонатів.

Самостійне вивчення:

Виготовлення штучних очей, зубів, щелеп, гіпсових і воскових гребнів.

Тема 10. Виготовлення експонатів ссавців

Вичинка шкір. Вимивання та висушування шкур, протравка. Підготовка набивного матеріалу. Виготовлення опудал шляхом намотування. Сушіння та оправка готових експонатів. Установка опудал на підставки.

Тема 11. Виготовлення голів великих ссавців

Вичинка шкір. Первинна обробка черепів з рогами та іклами. Виготовлення муляжів. Виготовлення очей. Особливості набивання голів. Сушіння та оправка готових експонатів.

Тема 12. Виготовлення експонатів з рогів, кісток, пір'я, шерсті

Обробка рогів та виготовлення з них предметів прикладного мистецтва. Мисливські прикраси. Виготовлення предметів побуту.

Тема 13. Обладнання мисливських будиночків і розміщення трофеїв

Види матеріалів: роги, кістки, дерево. Інтер'єр будиночків. Виготовлення меблів.

Тема 14. Догляд за мисливськими трофеями і експонатами

Методи догляду за опудалами. Протруєння експонатів. Музейна справа.

Самостійне вивчення:

Організація трофейних охот. Оцінка трофеїв.

Контрольна робота.

Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання виконується студентами у вигляді презентації.

Презентація має містити не менше 15–20 слайдів. До презентації додається пояснювальна записка формату А4, в якій є вступ, основна та заключна частини, також додається перелік електронних ресурсів, з використанням яких було зроблено презентацію. Розкриття питання оцінюється максимально в 5 балів (шкала наведена вище). Кількість слайдів, якість тексту та ілюстрацій, новизна, логічність викладення матеріалу оцінюється максимально в 5 балів. Максимальна кількість балів, яку отримує студент за оформлення пояснювальної записки також становить 5 балів, при цьому враховуються кількість сторінок, наявність структурних частин (вступ, основна, узагальнення), наявність переліку електронних ресурсів, логічність викладення матеріалу. Захист відбувається в усній формі (максимально 5 балів).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для засвоєння знань і навичок з дисципліни «Таксидермія» використовуються такі методи навчання:

- словесні (пояснення, бесіда, лекція, дискусійне обговорення проблемних питань);
- наочні (слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, науково-популярні фільми, роздатковий матеріал);
- практичні (пробні та тренувальні вправи, завдання (усні, практичні, графічні, технічні).

ФОРМИ КОНТРОЛЮ:

- поточний (експрес-контроль): - на заняттях проводиться усне опитування декількох студентів для з'ясування ступеня засвоєння і закріплення матеріалу лекційних занять і під час самостійного опрацювання літератури по завданню викладача, перевірка ведення конспектів лекцій,
- перевірка виконання завдань для самостійного опрацювання;

– рубіжний (контрольна робота);

– підсумковий (диференційний залік, тестування).

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні та контрольні роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі диференційного заліку.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка на лекційному занятті виставляється за активність студента під час дискусії, якість конспекту, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати.

Під час підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

«Відмінно» Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання.

Водночас здобувач освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки. «Добре» отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки. «Задовільно» Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі. «Незадовільно» Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Бондаренко В. Д., Делеган І. В., Мазепа В. Г., Рудишин М. П. Мисливські трофеї. — Київ: ІЗМН, 1996. — 104 с.
2. Мисливсько-господарське законодавство України: Посібник до практичних занять для студентів спеціальності «Мисливське господарство», «Лісове господарство» / Відповід. за випуск В. В. Павлюк // Бондаренко В. Д., Дейнека А. М., Бурмас В. Р., Хосецький П. Б., Ходзінський В.П. – Львов: СПОЛОМ, 2005. – 336 с.
3. Раціональне ведення мисливського господарства / [Рудишин М.П., Мурский Г.М., Татаринев К.А. та ін.] - Львів : Каменярь, 1987. - 181 с.
4. Методичні рекомендації та підручники кафедр біології й зоології провідних університетів України.
5. Книга: “Таксидермія: теорія та практика”, автор: Іваненко А.
6. Петров С. “Основи музейної підготовки тварин”
7. Журнал “Музейна справа та природознавство”

Інформаційні джерела:

Інтернет-ресурси (для ознайомлення та підготовки):

1. Таксидермія — статті та відеоуроки на YouTube (професійні канали таксидермістів)
Сайти та форуми таксидермістів, наприклад: Taxidermy.net
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> — Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
3. <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html> — Електронний фонд наукових публікацій

4. <http://www.kmu.gov.ua> — Урядовий портал
5. <http://zakonl.rada.gov.ua/laws> — Законодавство України
6. <http://www.ecoline.ru/books/> — Електронна екологічна бібліотека
7. <http://hunts.in.ua/index.html> — Полювання та природа
8. <http://www.vupor.com/> — Всеукраїнський портал полювання и рибальства
9. <http://www.huntingukraine.com/> — Hunting Ukraine
10. <http://dklg.kmu.gov.ua> — Державне агентство лісових ресурсів України